

BOŽIČNA PRILOGA SLOV. GOSPODARJU

E. Veščak:

Božično pismo.

Lepa slovenska navada je, da se ob velikih praznikih snidejo znanci in prijatelji ter se pogovorijo o dogodkih in doživljajih, katere so doživeli v času, ko se niso videli. Tudi mi smo takšni stari znanci, ki se hočemo kot prijatelji ob božiču in novem letu malo pogovoriti.

Preteklo leto je bilo prav malo prijetno. Prineslo nam je račune o veliki „pravdi“, ki je bila prav krvava in je trajala celih pet let. In kakor je to navadno pri večini pravd, tako je tudi pri tej: stroške, jezo in sovraštvo imata oba, ki se pravdata. Tako je tudi s posledicami svetovne vojske: vsi skupaj trpimo, premagovalci in premaganci, pa tudi jeze in sovraštva je še dovolj, ako ne več, kakor je je bilo — pred svetovno vojsko.

Naša nova država je v preteklem letu sklenila in podpisala mirovne dogovore z vsemi svojimi sosedmi. Golovo z našimi mejami ni zadovoljen nobeden izmed nas, saj je ostalo skoraj 1 milijon Jugoslovancev pod tujo oblastjo. Pa začasno pomoči ni.

Najhujše je, da sami ne znamo ceniti svoje svobode in smo čisto podobni Izraelcem, ki so si želeli iz puščave v egiptovsko sužnjost k polnim mesenim loncem. Toda razlika je ta, da mi nismo v puščavi, da da bi mi povsod pri naših sosedih dobili le samo sužnjost, polnih loncev pa prav nikjer. Vsa ponižanja, vse krivice, vse strašne težave in nadloge zadnjih let smo prav hitro pozabili in nehvaležno blatimo ali celo sovražimo naše voditelje in naše brate, ki so nas vodili in rešili iz te neskončne nesreče, ki bi požrla še brezštevila žrtv, ako je ne bi končali tako, kakor jo smo.

Splošna bolezen je, da je vse nezadovoljno, in se posebej jezi nad draginjo. Toda potrpi malo, prijatelj in pazljivo premisli posebej sledeče: Čisto po vseh krajih Evrope se kriči čez draginjo in povsod so štrajki in demonstracije proti njej. Mi smo sicer v volilnem boju od tepcev in lažnjivec slišali, ja sta dr. Korošec in njegova stranka kriva draginje. Toda ravno isti čas smo slišali, odnosno brali, da so na Španskem, kjer niti ni bilo vojske, pokaže puške in strojnice, ko so razganjali po Madridu in drugih mestih nezadovoljneže. Ravnotako je bilo na Laškem in deloma na Češkem. Kaj mislite, ali so tam tudi obdožili Kmetstvo zvezo in dr. Korošca draginje?!

Sicer pa sem slišal na drugi strani modrovati ljudi tudi tako: „Kaj bomo tožili o draginji! Pravijo, da je sol draga. Se nikdar nisem kupila soli tako po ceni, kakor sedaj. Dam dve jajci, pa imam kilo soli in za eno jajce prinesem možu dve cigari; tega prej ni bilo. Za en liter starega vina nisem pred vojsko nikdar dobil težaka in nikdar ene kile galice. Sedaj pa to dobim in mi še kronce ostanejo. Ali jaz ne soglašam popolnoma s tem modrovanjem, kajti splošno velja resnica, da kmetstvo ljudstvo počasi zopet leze v dolgove, ker stane več v splošnem tisto, kar ono kupi, kakor pa dobi sorazmerno za svoje pridelke. Opazujem pa tudi, da se zadnje leto povprečno pri kmetijskih hranilnicah in posojilnicah manj vlačijo, kakor pa izposodi.“

Naj pa pri tem povem, da se moja mati in tetica ne strinjata popolnoma z mojim modrovanjem. Mati pravijo: „Kaj boš ljudem pravil, da se zdaj težko gospodari! Meni je bilo hudo, ko je bil pred vojsko luk po 1½—2 krajcarja, ko sem ponujala 100 tepuhov za 60 krajcarjev in jih nihče ni hotel in ko sem prodala svinje živo vajo 1 kg toliko kot karcarjev, kakor sedaj dobimo kroa. In tetica privede: „Lenuh, potepuh, požeruh in pijanec oprej n.č ni imel in sedaj nič nima. Kateri pa molli in dela, ima božji blagoslov. Kmet brez truda in trpljenja nikdar nič ni imel in tudi ne bo imel.“ Če pomislim

te besede, najdem tudi precej resnice v njih. Rado-veden sem, ali jih misli mnogo tako, kakor moja mati in tetica. Naj sporočijo in opišejo to gospodu uredniku za novo leto!

Oglejmo se še za lastno tolažbo tudi malo po drugih državah! Skoraj povsod bomo našli še večje nepravilike, kakor so pri nas.

V Nemški Avstriji bodo kmalu vse zajedli in zapili, kar ima kakšno vrednost. Njihov denar je zanič; saj ima sedaj ta revna državnica okroglo 30 milijard ali 30 tisoč milijonov K samega papirja. To je ravno sedemkrat več, kakor ga je imela pred vojno cela bivša avstro-ogrška država. Ali se pametnim ljudem sanja, kam vodi ta pot?! O drugih razmerah ne bom govoril. Povdarjam le, da si že veliko številno tistih koroških posestnikov in delavcev puli lase od jeze in kesanja, ker so pri plebiscitu glasovali za Avstrijo in ne za Jugoslavijo. Rekviriranje je tam že na dnevnem redu.

Ravnotako imajo na Češkem še krompir, kruh, moko, sladkor, petrolej in razne druge reči vse samo na karte in ljudje tudi ne gospodarijo s temi lastnimi pridelki, kajti gospodari jim država. Pri nas, hvala Bogu, nihče več ne meri koruznjakov, nihče ne stiče po podstrešjih, v škednjih, v posteljah in v drugih prostorih za živili, kakor pred leti, nihče tudi ne vleče živine iz hleva, toda dosti ljudi kljub temu misli, da je pri nas najhujše.

V Rusiji so si delavci in kmetje mislili ustvariti z boljševidom raj na zemlji. Toda ustvarili so si pekel. Ni svobode, ni kruha, ni obleke, ni obuvanja. Vojska, punti, uboji so na dnevnem redu. Judovski voditelji in drugi mogotci strahujejo ter morijo z nekaj stotisoč zaslepljenih in podkupljenih vojakov delavce, kmete in druge stanovce. Tako poročajo vsi, ki prihajajo zadnje mesece iz Rusije.

Razmeroma malo se čuje o Nemčiji. Tam so se sporazumeli v glavnem katoliška stranka in socialna demokratija in ljudstvo vztrajno, mirno in trdno dela, nekateri že mislijo, kako bi se enkrat maščevali nad zmagovalci, posebno nad Francozi.

Zanimivo dejstvo na svetovnem trgu je, da že na Angleskem in v Ameriki splošno cene zelo padajo skoraj vsem industrijskim izdelkom, posebej železu in obleki. Tega pri nas še ni čutili, gotovo pa še bo. Največja ovira temu je visoka vrednost angleškega in ameriškega denarja. Velikanska razlika v vrednosti med angleškim in ameriškim ter našim denarjem povzroča, da naši ljudje blaga ne morejo kupovati, Angleži in Amerikanci pa ne prodajati. Angleži so vsled preobilice zaloga v blagu morali zadnje mesece zapreti začasno okroglo eno četrtno tovarno, odnosno so omejili delo.

Tako smo si nakratko ogledali gospodarske in politične razmere okrog nas. Nismo še na najslabšem, čeravno bi bilo lahko v marsičem boljše, če bi bili vsi brez zavisti in brez sovraštva požrtvovalno na delu za skupno našo dobrobit. Tudi malo večje vztrajnosti in nesebičnosti bi nam ne škodovalo!

Po splošnem uničenju starega veka je po preseljevanju narodov dvignil svoj glas v tisti strašni bedi, razdvojenosti in revščini na eni, ter razudarnosti na drugi strani ustanovitelj katoliških redovnikov sv. Benedikt ter zaklical človeštvu: „Ora et labora!“ „Moli in delaj!“ Po teh svojih besedah se je tudi ravnal in pričelo se je novo življenje. Ako bi tudi mi vsi tako ravnali, bi kmalu preboleli žalostne posledice svetovne vojne na našem gospodarstvu in na naših dušah. Daj Bog, da se to čim prej zgodi! In s tem: Vesel božič in srečno novo leto vsem s miselnikom, znancom in prijateljem, a tudi — nasprotnikom!

ščen kot nobeden vaščan, kar jih pomnijo moji najstarejši rojaki.

Zanimal me je kot radovedneža ta „prišvercani“ zakramentalni obliv Otepovega Lojza, poizvedel sem o njem prav pri vreleu istinitosti in bom sporečil o njem, ako ne bom romal radi tega opisa zopet na zatožno klop mariborske porote. Pa, ker se nisem bal svojčas za lastno življenje, se ne strašim tudi ne mariborske porote, radi te samolastno hvalisane neustrašljivosti bom zaupal za letošnji Božič javnosti dogodek: Kako je bil krščen še današnji nepridiprav in bogasvaruj — komunist Otepev Lojz?

Pastiroval je rojstvo mi župnik sv. Miklavža na Polju skozi dolgo vrsto let gospod župnik nezabno dobrega in za nas vse Poljance do smrti trajnega spomina. Ni bila lahka ta dušebrižna služba, ako si pokličemo v spomin, da je naganjal rajni gospod na dušni pašnik rojake iz Sedlarjevega, ki so še danes veliko bolj kozlovsko upornega duha, nego pa poslušno ubogljive ovčice, ako hočemo označiti razmerje med župnikom ter župljani prav tako, kakor ga slika katekizem. Vendar rajni gospod župnik je opravljal svojo čredo vernikov na občno zadovoljnost vseh faranov, le za nezakonske matere je bil prava šiba božja.

Na vsak način pač moram zavarovati rajnega gospoda, da ga ne bodo obsodili bralci na napačno, takzvano starokopitno plat.

Rajni naš župnik je preganjal in korobačil vsak grešni izrastek na debelu te popačene narave svojih vernikov, a najbolj ga je vzbodel v srce prav vsem očitni znak preskoka božje postave — nezakonske materinstvo. Ker pa ni dobil pred svoj pastirski pogled grešnice same, je izlival ploho svoje opravičene jeze nad botrami in babicami, ki so prišle na krst z otroci iz nezakonskih zvez.

Pa mi boste obsojali rajnega gospoda, češ — staro, jezljivo vreteno je bil, ker je korobačil nedolžne in prve dobrotnike pomilovanja vrednega nezakonskega črviča. Pred to vprašanje se je gotovo postavil rajni župnik in vztrajal dolgo vrsto let pri svojem strogem nastopu napram botri ter babici nezakonskega otroka zgolj iz dejstva, ker je poznal jezičnost ženskega spola in bil uverjen: Ako napolnimo ušesa botri in babici, bodo žensčine grešni materi velike več nadopovedale nego bi jej jaz, ako bi mi prišla pred oči in pod jezik. Ali je obrodil oster nastop rajnega gospoda napram grehu prešestva v pohujšanjju precej dostopni obsotelski dolini kak poboljšilji uspeh, ne moremo reči, pač pa je dosegel gospod toliko, da se ni dala na krst z nezakoncem prav nobena kmetica iz naše fare.

Me bo pa zadel že zopet očitek: otrok pa mora vendar imeti po cerkveni postavi botra, če tudi je zagledal luč tega grešnega sveta po lastni nedolžnosti, a iz grešne — nezakonske zveze!

Tudi naši nezakonski otroci so imeli botre, pa samo na papirju v krstnih bukvah, pri podelitvi zakramenta sv. krsta pa jim je bila botra in babica — neustrašiva Tepinova Neža, ki nas je znosila vse zakonske in nezakonske Poljance že danes moške starosti pred krstni kamen in pod noge farnemu patronu sv. Miklavžu.

Potrpežljivi čitatelji teh božičnih vrst mi bodo že malo oprostili, ako prekinem za nekaj stavkov Otepev krst in posežem nazaj po stari Tepinki, ki je pravzrok Lojzetove se danes sajaste duše ter surove uravi, ker je ravno ona zakrivila nepravilnost, da ne rečem očitno goljuzijo z njegovim krstom.

O stari Tepinki se je in se bo govorilo po naši lari veliko slabega in dobrega. Pustimo slabe ženske kvante na stran. Bil bi pač nehvaležnež, ako bi vlačil po časopisju osebo, ki je ponudila mojemu novorojenemu telesu prvič v življenju zadržljivo moč tople vode. Tepinka je pač še danes žensče, ki se zaveda ženskoobrambne moči jezičnega vretena, ki v jezi ne zastane pred nikomur, niti pred častiljivo osebo domačega g. fajmoštra ne! Tako vam je bila tudi svočasa Tepinka edina junaška Poljanka, katere ni preplašila izpred domačega krstnega kamna vsa jezična toča, ki je padala iz hudournika rajnega našega gospoda, kadar je stopila pred njega z nezakoncem v naročju. Gospod župnik je sicer rohnel nad Nežo liki bobneči toovski ogenj na fronti, a table je molčalo, ker je stalo z obema petama na hvale vrednem stališču: Zmerjaj in se huduj, kolikor ti je drago, saj si dušni gospod cele fare, samo da me le ne lopneš preko pleč. Tepinki je bil torej glasni pouk o zlorabi zakona nekaj tako bolj vsakdanjega, kar pa ni stela Neža v zlo gospodu, ampak v navedeni ker sta bila sicer z župnikom prijatelja pri drugih krščencih iz zakonskih zvez.

Nikakor pa ne smem prezreti ali celo pozabiti za našo storijo omenka vrednega dejstva, da je krščeval naš rajni gospod župnik vse nezakonec na imena dnevnih svetnikov in svetnic, pa najsi so donela še tako latinski nerazumljivo za kmetiško-poljanska ušesa, kakor: Klet, Marcell, Patricij, Vital, Klara in Brigita itd. Konečno pa ravno omenjenega postopanja našemu gospodu glede darežljivosti z nenavadno svetniškimi imeni ne smemo šteti v zlo. Rajni župnik je hotel pač potom nezakonec pripomoči do zemeljskih častilcev za naša slovenska ušesa bolj čudno donečih svetnikov, ki so pa bili in ostanejo veliki pred Bogom ter svetom. Naše nezakonske faranke so se pa vendar le hudovale nad tem postopanjem

Januš Golec:

Kako je bil krščen Otepev Lojz?

Pravo skvarjeno seme vsestranske hudobije in zlobe je še danes ta nebodigatreba Otepev Lojz.

Ako stikajo žandarji po naši vasi, rekajo lju-
dje: So že prišli zopet po Otepovega Lojza.

Pa čisto res, če si spira kak vaški fantin svojo krvavo glavo pri studencu, mu je odprl gotovo prenapete fantovske žile Otepev pretepač Lojz, ki je strah vseh nočnih potepuhov, pretepačev, ponočnjakov in voglarjev precej daleč na okrog. Da nastavlja Otepev ponočno zahrbtno zanjke klatovitežki fantovski mladeži, bi mu ne porival tega nikdo od starejših in pametnejših v greh. Ker pa poseda poleg pretepaštva še čisto napačne po-me o svoji in tuji lastnini, zaklepajo vaščani pred njim kašče, šrambe, kurnike in drugo premično imetje ter ropotijo. Za Otepevom kažejo vsi s prstom in vsak iz naše vasi je uverjen: Otepev Lojz je tat, dasi mu ne upa te žaljivke zabrusiti očitno v obraz niti na srčitejša jezičnica Urša iz od grabe za meljem. Otepev je bil in je menda še one vrste uzmovič, ki steguje svoje tatinske prste po imetu sovaščanov tako pretkano in previdno, da ostane vedno osumljenec vsake vaške kraje, a nikdar uvožan in sričan tat, kakor mi ga je označila večkrat sama Urša iz od grabe za meljem.

Dejstvo je, da ni bil, kolikor je meni znano, Otepev za nobeno pošteno lahko ali težko delo, ampak kvečjemu se je udinjal kakemu švercarju iz Sedlar-

jevega kot gonjač za Stajersko prepovedanih hrvaških svinj, govodi ali konj. Kratko in malo, Otepev se je ogibala naša sicer poštena vas in je bilo vse veselo, če so tirali orožniki dolgočepnega potepa Lojza v zapor kašo pihat.

Prav oddahnila se je cela vas, Urša izpod grabe za meljem je dala celo za eno sv. mašo na dober namen, ko je moral Otepev Lojz koj pri izbruhu vojne k vojakom. Vsak mu je želel sam pri sebi, ko je odhajal: Da bi te le ne bilo nikoli več nazaj, ti nedobrosto in skvarjeno človeško seme.

Otepev je torej pospremila na ruske bojne poljane občna želja smrti. Pa menda ravno te smrtne žele na kožo in življenje osvovljenega Otepev so bile oni angel varuh, ki je čuval Lojza na bojišču tako skrbno, da se mu ni skrivil niti las, kaj še le tatinski prsti ali razbojniška roka. Kakor je odšel, tako se je vrnil Otepev Lojz iz vojne se bolj krenko dolgih pet, ne-oškodovanega telesa: pač pa še malo bolj siastje duše, kot jo je odnesel iz vasi v rajno cesarsko službo. Celo Urša izpod grabe za meljem je bila sedaj uverjena, da je bila nena maša na dober namen zama in Otepev ostane potep, nepridiprav, vaški tat — in sedaj komunist, ker je bil krščen na golufiv način. Ljudje iz naše vasi so uvereni ter preverjeni: Otepev se ni in se ne bo zgodilo do trajne smrti nič življensko pohabeno, ker je bil kr-

rajnega, sicer v obeh vseh faranov blagega gospoda, ki je nekako šibal groh staršev na otrocih, ker so se ga ogibale matere in botre nezakonskih otrok. Sicer smo Poljanci še precej ubogali svojega dušobrižnika tako bolj v naglavnih stvarih ter verskih zadevah, a da je kdo potom zakramenta sv. krsta Vital, Brigita itd., ni znal nobeden naših nezakoncev do vstopa v šolo, kjer sta mu zabila v uho njegovo pravo krsine ime se le šolnik ter fajmošter, ker mati je doma tudi Vitala klicala za Jožeta in Brigito za Mico, ali Trezo.

Tako je pač bilo pri nas v moji rojstni fari sv. Miklavža na Polju pod župnikovanjem rajnega gospoda, dokler ni prevrnila prav sama Tepinka trdovratno trdnih načel g. župnika glede krsnega postopanja pri nezakoncih z goljuživim krsom še dandanašnjega potepa Otepovega Lojza.

Tepinova teta Neža ni ostala zimska samica, kakor marsikatera druga od babiške mestrije, ampak vleče še danes po prestani vojni na dvoprafnem življenjskem jarmu s svojim zakonskim možem, katerega natančnejši opis pa nima nobenega pomena za storijo o malo nenavadnem krsu Otepovega Lojza. Tepinka je pač vzela v roko oporo zakonske pacice bolj v žensko jesenskih letih, radi tega je tudi Bog ni naklonil ženskega blagoslova — materinstva. Da bi pa dokazala Neža pred celo domačo farno, da razume tudi izpolnjevanje težkega poklica kmečke matere, je vzela k sebi pod materino oskrbo kot rejenko Planterjevo Zejko, kateri je zatrisnila za večno prava mati oči kmalu potem, ko je podarila svetu in osobito naši fari kočarsko revico Zejko. Tepinova teta je vzela k sebi revle in sklenila, da ga odgoji za Boga in svojo enkrat na starost prav potrebno človeško podporo. Na očitno in javno pohvalo gospoda rajnega župnika in vseh naših faranov je postala Tepinka krušna mati Planterjeve osirotele Zejke.

Izvemši samega sv. Jožefa imata malokateri krušni oče ali mati sračo z rejenici ter še manj pa z rejenkami. Bridko preizkušnjo pravkar zapisanega stavka je okusila tudi naša krušna mati Tepinova teta Neža. Tepinka je bila nad vse dobra pomoč pre mnogim materam pri rojstvu otrok, sama pa slaba krušna mati glede odgoje rejenke Zejke, saj tako pripovedujejo pri nas okrog po fari. Tetka Neža se še danes ne zaveda greha o zanemarjenju materinskih dolžnosti napram neposlušnici Zejki, ampak si lajša vest, da je bila vsa življenjska grešnost njene negovanke že v krvi takoj pri rojstvu in je ta njena popačena kri v poznejšem življenju brlizgala čez plot božjih in človeških postav kljub skrbno dobri in materinsko vestni odgoji od njene — Tepinkine strani. Toliko že lahko povem, da Zejka Neži ni bila nikdar v starostno pomoč ter podporo, ampak le v bridko pokoro.

Kakor hitro je pognalo Tepinkini rejenki deklško perje, je zapustila krušni dom in domačo farno sv. Miklavža ter stopila v mestno službo. Brez materinskega nadzorstva, če tudi je samo krušno, kot je bila Tepinkino, je Zejka kmalu zabredla na ona o polzka pota tega trnjevega življenja, katera so bila vedno usodepolna za vsako dekle, ki se klati po mestnih službah.

Ni trpelo baš dolgo in že je krščeval naš rajni gospod župnik med očesnim bliskom in jezičnim gromom nezakonskega Tita Tepinkine rejenke, že sprinjeno Zejke.

Za Titom si je prisluzila Zejka še Ceterina in Tepinova krušna mati je imela v svoji dobrotljivosti mesto starostne opore od strani Zejke kar dve mladostni pokori v dveh srajčnikih ter kričočih: Titu in Ceterinu.

Predno pa je postala Tepinka v četrtič starosina krušna mati, pa je ugledila Zejka grešne kolo voze svojega grabastega življenja v toliko, da je stopila v zakonsko zavezo z očetom svojih otrok Otepovim Lozom, ki je zapustil z zakonsko polovico Zejko mesto in se naselil kot čevljar v bajti Tepinove tetke, katero so pregradili na dvoje za stara dva Tepina in mlade Otepe. Na ta način se je vsilil mestno skvarjeni Otepev rod v našo sicer precej dobro farno sv. Miklavža na Polju.

V na dvoje pregrajeni Tepinovi bajti je zasvetila luč tega sveta zakonsko rojenemu Otepu, kateremu se odločili v rojstni kočuri očetovo ime Loz. Koj po rojstvu zakonskega Otepa je tekala stara Tepinka krog po fari in prosila botra otroku svoje rejenke Zejke. Priberačila je otročaju botra, a samo za papir krstnih bukve, ker pred farni krstni kamen v očesni blisk in jezični grom g. župnika se pač ni dal nobeden Poljanec, četudi je tako proseče moldeovala pri skoro vseh faranih dobrosrčna Tepinova tetka. Tepinki tudi tokrat ni preostajalo drugega, nego papirni boter, otroka v naročje, pot pod noge in njeno žensko junaštvo v blisku ter gromu g. fajmoštra. A vendar, naša Tepinka je stala proti fari s še nekrščenim mladim Otepom malo bolj samozavestno kot s Titom in Ceterinom, ki sta bila kot nezakonec-otroka jeze za že rajnega našega gospoda. Tepinkina samozavest in tolažba zakonskega rojstva Otepevega otročaja sta se pa izkazali pred obličjem g. fajmoštra kot ničevij in prazna pena brž ko je zagledal gosoda teta Nežo samo z otrokom brez boterske zaščite. Neža je sicer zavrtela jezik na obrambno plat svoje osebe in časti s povestjo o božje in človeško pravomočnem zakonskem rojstvu najmlajšega Otepa, a gospod je jezno ter neverjetno zablislil s svojim pa-

stirskim očesom, Neža je morala poslušniti že dvakrat slišani grom o njenih grešno zanemarjenih dolžnostih kot krušna mati dokaj izprijena in le bolj nasilnim potom sedaj zakonsko poročene Zejke. Po razblinu župnikove gromovne razlage o pravi materinski vzgoji otrok, če tudi so samo rejenici, je gospod pobrskal po koledarju in odpravil Tepinko kar naprej pred krstni kamen, kjer naj počaka na krst.

Na poti od farovža pred farni krstni kamen je zavrela v stari Tepinki vsa njena sila že dolgo let polučena nevolja, ki je v njej rodila odločni sklep: Če tudi si dušni gospod cele naše fare, a tokrat mi ne boš vsilil otroku dnevnega in celi fari nepoznatega svetnika!

Gospod župnik je pristopical jezno v cerkev, da mu je na daleč slušno odmevalo izpod od jeze ugreteh peia. Začel se je obred zakramenta sv. krsta, kakor ga predpisuje cerkvena postava z vso resnostjo in dostojnostjo. Tepinka je kot botra in babica odgovarjala na vsa obredna vprašanja pokorno in vdano kot bi ne prekuhavalava prav nobene nevolje ali jeze na srditega g. fajmoštra.

S krstnim obredom je že šlo proti koncu. Tik pred zakramentalnim oblivom je zasadil rajni gospod župnik še enkrat svoj dušepastirski pogled v Nežo, kateri je vokal v naročju mladi Otepek in jo vprašal pe predpisu obredne knjige:

„Peregrin, hočeš biti krščen?“

V Tepinki, ki je držala pazno uprti pogled v duhovna, se je nekaj zganilo, da jo je streslo po cellem telesu, z nogo je tlesnila ob cerkveni tlak, oko jej je zabliskalo po lisičje in prvič se je uprlo bable z vso odločnostjo domačemu gospodu župniku s trdovratno izjavo:

„Loz bo in ne po Vaše!“

Župnik je nagubančil čelo v jeznih brazdah in vprašal drugič z gromčim glasom:

„Peregrin, hočeš biti krščen?“

Tepinka je zacapetnila z obema nogama, obdržala Otepeka samo na leVICI, z desnico zamahnila odločno in se postavila gospodu po robu s ponovnim sikajočim:

„Loz mora biti, saj je zakonski!“

G. župnik je že prijel za vrček s krsno vodo, in vprašal v tretje:

„Peregrin, hočeš biti krščen?“

Sedaj pa se je zgodilo v farni cerkvi sv. Miklavža nekaj, kar se ni doslej in se menda tudi ne bo. Tepinka je z vso naglico pokrila za krst odkritega otroka, se zavrtela na peti in hajdi proti vstopu med zadržilom:

„Ce ne bo Loz, pa ne bo Peregrin in ne kaj drugega, ampak rajši nič!“

Babura jš jezno zaloputnila cerkvena vrata in odbrzela tako srditih korakov, da se jej je kadilo izpod zapetkov, ko je hitela od farne cerkve proti na dvoje predelani bajti.

Gospod župnik pa je ostal nekaj trenutkov kot pribit pri krsnem kamnu, niti verjeti ni mogel, da se mu je uprlo starikavo bable in odneslo otroka iz cerkve brez zakramenta sv. krsta. Ko pa Tepinove tetke le ni bilo nazaj, je uvidel tudi gospod župnik, da je Nežin upor de stvo in da se babura res ne bo vrnila v svoji srboritosti. Gospod fajmošter se ni niti razburil toliko, kakor je bilo pričakovati pri tako drznem ženskem uporu, kajti tolažila ga je zavest: S Tepinko se bova še že srečala pred krstnim kamenom, kajti otrok mora biti krščen, ker to zahtevata cerkvena in svetna oblast.

Tepinka je dospela v svojo bajto z nekrščenim Otepom, položila nedolžnega pogančka na svojo postelj, jeza in zakrknjena trdovratnost ste jej spuhitli že na povratku, stožilo se jej je na stara leta prav do debelih solz, ki so jej drčale po starikavo velem licu in kapljale v krilo. Cmerigala se je Tepinova teta, a ne s kesanja, ampak ker ni znala izhoda iz z onetne zadeve o Otepevem pogančku, katerega bo začela vlačiti preko grebena zob cela fara že koj v najnežnejši nedolžnosti. Neža je zavrla po temeljtem loku solz zatvornico ženske samoobrane, se useknila na dolgo in na vsako nosnico posebej, si podprla glavo v zamišljenosti: ukane in prevare so jej začele tekati po njeni lisičji glavi.

Nekaj je pogruntala Tepinka, ker se je po temeljitim prevdarku nasmehnila in menila sama pri sebi: Ne boš nam vsilil onega Peregrina, ampak — Loz bo, če tudi si ti dušni gospod cele fare in jaz samo bajtarska Tepinka.

Nekak izraz notranjega zadovolja se je razlil po Nežinem objokanem obrazu, ni se vrnila proti vaški cerkvi, ampak v drugi predelek svoje bajte, kjer ste imeli dolgo posvetovanje z materjo malega pogančka — Otepevo Zejko.

Zaključek Otepkovega izjalovljenega krsta je bil pač ta, da so molčali o celi zadevi g. župnik, Otepevi in Tepinovi.

Rajni duhovni gospod naše fare je čakal od dne do dne na Tepinko, da bi se znesel nad njo in jej vsilil Peregrina, a njegovo čakanje je bilo zaman. Pretekli so celi tedni, Tepinke ni bilo pred krstni kamen in naj si je pobrskaval gospod župnik po vseh kotih svoje duhovniške glave: Kaj bo neki z Otepevim pogančkom, ker ga ni in ni pod zakramentalnim obliv?

Večtedensko paganstvo mladega Otepa je bila gctovo velevažna in originalna zadeva za celo našo župnijo, a je ostala prikrita javnosti nekaj tednov vsled skrbne molčečnosti obeh pri podaljševanju paganstva prizadetih in zavozljanih strank.

Dobre tri tedne po pobegu tete Neže inpruč krsnega kamna s pagančkom Otepom se je vodu v Tepinovi sosedščini gruntarju Farčnika sedmo-rojenček. Kdo drugi nego naša Neža ga je prva dobila v naročje in se mu nasmehnila praznično veselo, ko mu je ugotovila Adamovo pokolenje. Imovito gruntarski Farčnikovi so naprosili ugledno že hišna bčaro, ki je prikinila na Nežin nasvet, češ, sedmo-rojeni Farčnik bo tudi zadnji iz tega že itak blagoslovljenega zakona, radi tega bi naj bil krščen za Lojzeka, katerega se nimajo v družini.

Lojzek bo, so se zedinili pri Farčnikovi, in s tem sklepom sta se podali botra in teta Neža k farni na krst. Pot ju je peljal mimo Tepinkine bajte, kjer je začel otrok vekati, da je bilo joj.

„Čakaj, botra“, je menila Neža, „bom stopila v bajto, otroka previla in potem pa do fare.“

Botra je seve radevoljno potrpeala pred sajasto kočuro, v kateri je previjala Tepinka kričauca precej dolgo. Ko sta pa stopali ena za drugo proti sv. Miklavžu, dobro zakriti otrok res ni več vokal, ker je bil na sveže previt.

Gospod župnik je sprejel imovito ugledno farmanco botro s podajo roke. Pri pogledu na Tepinko je sicer malo gubančil čelo, a rekel ni nič drugega, nego povprašal po imenu novorojenčka in že so šli v cerkev, da se izvrši krstni obred. Pred krstnim kamnom je šlo vse v redu, mirno in resno dostojanstveno do župnikovega obrednega vprašanja:

„Loz, hočeš biti krščen?“

Botra je odgovorila:

„Da!“

Zraven stoječa Neža pa je pristavila na polslušno:

„Saj je naš.“

Župnik je ošvignil predrzno klepetuljo s strogo karajočim pogledom in ponovil v drugič predpisano vprašanje po želji krsta. Botra je gospodu seve pritrdila, a oglasila se je zopet babica s svojo čudno pripombo:

„Saj je naš!“

Gospod krstitelj je bil uverjen, da je čvekavo bable preveč polucknilo iz kozarca, kot je to navada ob priliki krsta, in se ni niti zmenil za tretjo Tepinkino opazko:

„Saj je naš!“

Krščen je bil Lojzek in po kratki molitvi pod nogami sv. Miklavža ste šle botra in babica v farovž na zapisovanje.

Gospod župnik je ponudil botri stol, Tepinka je pa stala z otrokom v babiški ponižnosti pri vratih. Župnik je odprl krstne bukve, namočil pero in ga nastavil na papir s:

„Kedaj ste ga pa dobili?“

Tepinka je vzdihnila na dolgo, mravljinici straha so jej zagomazeli po hrbtu, hlastnila je z jezikom po zraku, a ni odgovorila na gospodovo vprašanje. Iz nekake trenutne omotice je streznila Nežo botra z žensko milim:

„No, no, Neža, povej no gospodu, kedaj ravno so je rodil!“

Duhovni gospod je že potresaval v nevolji pero, ko je Tepinka izbreala svoj v cerkvi trikrat ponovljeni:

„Saj je naš.“

„Kaj naš, baba neumna, povej, kedaj je bil rojen?“

„Saj ve-ve-o, gospod“, je jedlalo bable v trepetu, „pred do-dobrimi tre-tremi te-tedni je — je prišel na — na svet naš Lo — lojzek.“

„Kak vaš Lo — lojzek“, je že rohnel gospodiz, saj ti vendar nisi Farčnica, ampak Tepinka.“

Kaj si je hotelo ubogo žensče, zbralo je še vso od strahu preostalo duševno in telesno moč, položilo otroka na mizo pred krstne bukve in razodelo odkrito, da danes ni bil krščen Farčnikov Loz, ampak Otepev že tritedenski paganček. Farčnikov pagan pa počiva v Tepinovi bajti in čaka, če gospod zapoveje, na samega sv. Peregrina.

To se je zgodilo v župnišču sv. Miklavža na Polju na dan, ko je dobil po treh tednih krsno ime sv. Alojzija Otepev tretjerojenec.

Prizor pa, ki se je doigral med že rajnim fajmoštrom in Tepinovo tetko po tej izpovedi, je upravi nepopisljiv in si ga lahko predoči vsak čitatelj teh vrst v svoji zdravi domišljiji.

Toliko je gotova resnica, da je bil vpisan mladi Otep v krstne bukve kot Loz in ne kot posli Peregrin in da je gos od župnik krščeval še isti dan Farčnikovega Lozeka brez častne straže s svetimi re:mi goljuive Tepinke, ki je ostala v nemilosti pri domačem dušnem pastirju, dokler se ta ni preselil pred njo na kraj, kjer gleda že danes sv. Peregrina in sv. Alojzija.

Tepinkina goljuifia s prvim sv. zakramentom je žela ostro obsodbo od strani župnika in poštenih zakonskih Poljancev: trajno priznanje ter pohvalo pa od vseh boter in mater za Otepevom Lozom pri sv. Miklavžu na Polju krščenih nezakoncev, katerim rajni gospod župnik ni več do svoje smrti vsiljeval tuje latinskih svetnikov in jim ni podil izpred krsnega kamna prvih dušnih dobrotnikov-bo:rov. Tepinkina krsna goljuifia pa se je bridko maščevala še po dandanašnjem mnenju vseh poljskih faranov na Otepevom Lozu, kateremu bi bilo veliko bolj pristojalo vsiljeno ime Peregrin, nego pa vtihotapljeni svetec — nedolžni sv. Alojzij.

Tepinkino tihotajstvo z Otepevim krsom ima za potepa in nehotigatreba na svetu Loza to dobro, da zvrčajo Poljanci in Sedlarci vso Otepevo brezdelnost, razbojništvo in pritajeno tatvino, ali, da povemo z modernim izrazom: njegov povojni komuni-

zami, ne toliko na njegovo osebno krivdo in dušno hučobijo, ampak na goljufijo z njegovim krstom, ki je vodila in bo spremljala do smrti Otepov komunizem.

Otepov Loiz je danes komunist v rojstni fari, ker je Tepinka prekanila rajnega dobrega našega gospoda in prišvarcala krst in pošteno svetniško ime sv. Alojzija Otepu, ki bi naj bil Peregrin, ker je — kradljivo komunistični potep se danes po prestani

vojni, tako govori staro in mlado po fari sv. Miklaža na Polju.

Te vrste pa sem zaupal javnosti za Božič po končanih volitvah radi tega, da bo znala, da Obso tečani nismo samo posebneži pri volitvah in v politiki, ampak že koj pri prvem zakramentu sv. krsta.

Januš Golec.

Ambrozijanci.

(Doživljaj iz vojne.)

Nikomur na svetu se ni v mirnih časih toliko zabičavalo: Ne kradi! kot ravno vojaku. Koliko in kako sadove je rodila vojaška vzgoja poštenosti, je nam več kot dovolj dokazala doba svetovne vojne.

Odkar je sam Bog pisal s svojim prstom v kamen na Sinajski gori: Ne kradi! pa do danes se ni iz se menda tudi ne bo toliko grešilo proti 7. božji zapovedi, nego se je ravno v skozinskoz nepoštenih letih vojne. Danes se niti približno ne da izračunati, kdo vse je stegal predolge tatinske prste po tuji lastnini in kaj vse se je spokradlo ne ravno iz potrebe, ampak samo da se je izmikalo ter ropalo iz nekeke navade, ki je postala pri vojaštvu tekom vojne že lanko rečemo druga vtelesena tatinska nprav.

Tatinsko grešna plat našega staroavstrijskega vojaštva se je pokazala s svojimi debeločrtnimi marogami koj v začetku vojne pri vstopu na gališka tla.

Ravno jaz sem imel srečo ali smolo, da so me porinili k tržaškemu polku št. 97, ki je dosegel vrhunec slave glede krivega in po vsej postavi prepovedanega pojmovanja med razločkom: To je moje, a to pa tvoje!

Nas tržaške bojovnike so pred pohodom v prvo bitko nastanili v gališki vasi Cucolovce krog gradu kneza Ljubomirskega. Dobri knez Ljubomirski je zemen da slutil, da mu bodo gostovali poštenjakoviči iz Trsta, pa je tudi tako skrbno pospremil grad in njegovo okolico, da nam je prepustil v stan samo gole stene brez bilke slame.

Se onega mokrega večera, ko smo dospeli v ta grad, se je javil našemu polkovniku Šafer iz grada, in prosil gospoda, naj zastraži grajski čebelnjak, ki je kneževi milosti posebno pri srcu in ga je naročil čuvati kot očesno punčico. Naš g. oberst je bil tedaj še poštenjak, ki je dal nekaj na svoje ter polka dobric ime, pa tudi sam Dunaj posvečujoča milost kneza Ljubomirskega mu ni bila neznan, radi tega je sklical častniški posvet: Koga odločiti za stražarja čebelnjaka?

Gospoda pri našem štabu si je bila kmalu edina, da je tržaški Lahon tatinska nepoštenost, ki pa zna tudi skriti in pravočasno utajiti rabo svojih predoljih prstov; iz tega razloga pač ni za paznika — kneževoga čebelnjaka. Stražarski posvet se je koncu konca zedinil, ker so pri polku tudi ljudje češke narodnosti, to je bila naša polkovna muzika, naj se odkažejo tej v stan gospodarski prostori krog čebelnjaka z naročilom, da čuvajo in pazijo na ljubčke knežev milosti čebele in njih sladko imetje — med. Naša godba je dobila povelje zasesti prostore krog res ebsežnega čebelnjaka in stražiti punčico knežev milosti — čebele in med.

V gradišču kneza Ljubomirskega smo bivali, kakor sem že davno opisal v „Vojnih spominih“, od 11. do 18. avgusta 1914. Na 18. avgusta prvega vojne leta smo praznovali rojstni dan rajnega cesarja Franca Jožefa s službo božjo na prostem in parada, potem pa se je začel pohod v prvo bitko.

Ravno v noči od 17. na 18. avgusta pa je nekdo prevrnil malodane vse panje knežev milosti, prepodil knežev očesno punčico in si prilastil na nepošten način med. Tako je Šafer javil ono jutro 18. 8. našemu gospodu oberstu na potu, ko smo jezdili na travnik k službi božji in k zadnji paradi. Polkovnik je zagotovil Šaferju najstrožjo preiskavo glede krivcev in odbrzeli smo na prostor proslave rojstnega dne rajnega Franca Jožefa. Pred šotorom, ki je bil postavljen za bogoslužje, smo poskakali raz konj, g. polkovnik se je podal na pregled polka, jaz pa sem se oblačil za daritev sv. maše. Oltar je bil pripravljen, jaz oblečen, častniki in moštvo zbrano krog šotora in stopil sem pred šotor, da spregovorim nekaj besed v proslavo dneva.

Slučajno sem se pa ozrl, predno sem odprl usta, na levo, k'ar mi je obtičal pogled na naših muzikantih. Z bliskavico sem segel po robec za pas, si zamašil usta, sicer bi bil prasnil v glasen krohot vprico častniškega zbora in moštva...

Naši pihachi so vam bili vsi zabruhlo zatečeni v obraz, da, nekateri sploh niti gledati niso mogli, ustnice pa so jim bile bolj zabrekle kot afrikanski črncem — od ponočnih pikov čebel, katere so čuvali kot knežev očesno punčico do zadnjega večera našega bivanja na dvoru kneza Ljubomirskega. Smeš me je lomil, da sem ga prikrival s prisiljenim kašljem, kot bi se mi bilo zaletelo pred „navdušenostjo“ besed... pred menoj pa je godrnjal g. oberst svojemu pribočniku:

„Prokleti Ambrozijanci, še kurata so nam zmešali!“

Pa pogoltnil sem smeš, opravil govor in začel s sv. opravilom. Komaj so mi buknili na uho prvi le bol slabotni zvoki godal, me je začel zopet lomiti smeš, da sem krehal pokasljevale kot v najhujši zima. Bili so mi pač vedno pred očmi oni prestrašeni, zabreklo otekli obrazi muzikantov, ki sedaj le z največjo težavo potiska o sapo v godala v zavesti, da so v javen posmeš celemu polku. Ko sem se tako za siko obrnil pri „Dominus vobiscum“, pa mi je oberst zamrmral od nos svoj:

„Prokleti Ambrozijanci!“

Sam Bog mi ne štej v greh, da ni bila moja prva sv. daritev na odtelih galiških tleh bolj resno čestovansvena. Menda bi se bilo tozadevno godilo vsakemu mlademu duhovniku enako meni, ako bi mu godli pri sv. daritvi očitno razkrinkani tatovi me-

Prva srbska narodna skupščina.

Prva srbska narodna skupščina, izvoljena po tolečnik predpisih, se je zbrala v Beogradu na dan sv. Andreja, 30. nov. 1858. Ko se je z ustanovitvijo naše države sešla v Beogradu časna nar. skupščina, so praznovali torej Srbi ravno 60letnico svojega ustavnega življenja. Narodne skupščine so se pa pri Srbih vršile že davno poprej, toda niso bile čisto nič podobne parlamentarnemu zborovanju. Skupščina se je imenoval zbor ljudi, ki so se sešli k skupnemu posvetovanju v kakšni važni zadevi. Ko je leta 1863 Crni Jurij Karadjordje dvignil vstajo zoper Turke, se je zbrala narodna skupščina v Orašcu, ki se je proglasila za glavnega voditelja in je odredila vstajo. Take skupščine so se sestajale pozneje večkrat, ako so nastopile izvanredne okoliščine. Predbivov zanj ni bilo nobenih, kdor je čutil v sebi navdušenje, je vzel puško, pištolo in torbo ter šel zborovat, kričal je, kakor mu je velevalo srce in, ako se mu je zdelo primerno, je v podkrepitev svojih razlogov segel za pas po pištolo. Tudi knez Miloš iz rodbine Obrenovičev, ubijalec in naslednik Crnega Jurija, je skliceval, ako se mu je zdelo, take „narodne skupščine.“ Toda nikari misliti, da je to bilo neke vrste ljudsko zastopstvo, ki je omejevalo samovolje tega kneza Miloša. Stari hajduk bi take omejitve ne trpel in ljudstvo ni občutilo nobene potrebe po ustavnih svobodah. Bil je samodržeč, nepismen, toda odločan in premeten človek, ki je pojmoval svojo kneževino, kakor gospodar svoje družine in gospodarstvo, a ljudstvu je ta „očetovski“, četudi močno robati, pa vendar zdravi in krepki način vlade ugajal. Mož je pri tem razvijal tudi zelo hudomušno šegavost. Uradnik njegove kneževine je stal na istem stališču, kakor njegov osebni sluga in lahko ga je rabil za vsako svojo osebno postrežbo. Ako ga je obšla hudomušna volja, je visokemu uradniku zapovedal, da se je moral vleči na klop in pandurji so mu jih našteali 25 „na kneževu zdravje“, uradnik jih je pa sprejel brez mrmranja. Slavni francoski potopisec Bone Ami, ki je v onih časih prepotoval Balkan in bil osebni prijatelj Milošev, izraža v svojih spisih začudenje, kako udomačena je batina med Srbii in zatrjuje, da tudi najvišji dostojanstvenik države ne smatra za nič nečastnega, dobiti javno porcijo batin in pripogne z največjo ravnodušnostjo svoje telo na javnem kraju, ako je tako kneževa volja. Nekoč je zvedel knez Miloš, da se po krčmah v Beogradu preveč kvarta in arno je dal raztrohantati po mestu, da bo odslej vsakdo, kdor bo kvartal v krčmi, dobil na javnem trgu 40 batin, krčmar pa, kjer se bo to vršilo, bo obešen pred mestnimi vrati. Ta policijska odredba je najbrže tudi pomagala, vsaj za nekaj časa. Pri takih razmerah seveda tudi „narodna skupščina“ ni mogla imeti velike in svobodne besede. Vrhovni knez je sklical, ako se mu je zdelo, nahiške kneze in odličneše duhovnike ter druge ugledneše osebe, k posvetovanju, da so tako njegovi ukrepi bili bolj znani med ljudstvom in so se lažje izvršili. Pozneje je dovolil pristop tudi uglednejim kmetom in proti koncu njegove vladitve so tudi občine smele pošiljati svoje zastopnike.

Taka skupščina se je zbirala brez vsake ustave in postave, bila je predvsem zborovanje načelnikov ljudstva in odličnejših mož, sešli so se, kakor so hoteli, oziroma kakor je bilo všeč knezu. Po odstopu kneza Miloša so se tekem 20 let vršile samo tri narodne skupščine, ki so pa imele izključno revolucionarni značaj. Zborovalo se je pod milim nebom, prišel je, kdor je bil jezen in je hotel iztresti svojo jezo, na dobrem konju in s puško v roki. Govorov ni bilo nobenih, ampak samo vzkliki, poslovnika ni bilo treba nobenega, zapisnikov in tajnikov seveda tudi ne. Tako zborovanje je zamogel obvladati samo, kdor je bil velik demagog, tak človek je pa tudi lahko obračal družal, kakor je hotel. Prva se je vršila leta 1842 v bojnem taboru vojvode Vučiča in ta je pregnala Obrenoviče; druga se je sešla leta 1843 in je proglasila za kneza sina Crnega Jurija, Aleksandra Karadjordjeviča. Tretja je bila sklicana leta 1848 povodom prešara med vojvodom Vučičem in vlado. Skupščina je bila sklicana, da pomore vladi izrodnosti nemirnega in vedno upornega vojvode. Zgodilo se je pa drugače. Mnogoštevilna množica, ki se je sešla od vseh krajev in je bila po olnoma brez vsake discipline in brez vsakega širšega obzorja, je morala počleči onemu, ki je bil najboljši hujskač, in to je bil stari Vučič. Stvarne razprave so bile seveda nemogoče, zaleglo je samo hujska oče kričanje, in v tem mu ni bil nikdo kos. Pred leti je vrgel na ta način Obrenoviče. Treba je bilo nekoliko povišati davek, ki je bil že itak majhen in se že 20 let ni zvišal. Med tem so pa nastale nove potrebe, treba je bilo urediti sodnije, policije, ustanavljati šole, delati ceste in mostove, same stvari, katerih prej v Srbiji ni bilo. — Vojvoda Vučič zasede konja, v stari srbski narodni noši, s polnim orožjem, ter razvija kratko in jedrnato svoj program: Nobenih davkov, nobene sodnije, nobenih šol itd. Vlada je hotela davek povišati za 1

goldinar od posamezne glave, kar ni bilo mnogo, a Vučičev program je pa bil: „S puško za hruško in v levo cizol!“ — to se pravi: Kdor zahteva novi davek, stopi s puško za hruško in vstrelji ga v levo stran. S takim programom je zmagal Vučič I. 1842, s podobnimi sredstvi je obvladal tudi skupščino leta 1847 in prisilil kneza Aleksandra Karadjordjeviča in njegovo vlado, da se je uklonila in sprejela vse njegove pogoje.

Za časa kneza Aleksandra je vladala Srbijo oligarhija maloštevilnih velikašev, ki so tvorili takozvani državni svet. Knez in ljudstvo so bili napram petnajstotni mož, ki so se za celo življenje postavili v to čast in sami imenovali nove člane, namesto umrlih, popolnoma brez moči. Toda razmere so se razvijale tako slabo, da ni moglo več iti dalje po stari poti. Nastal je prepir med svetom in med knezom, a tudi razmere v državi so postale nevdružne. Odločilo se je torej, da zopet skličejo narodno skupščino, a sedaj so prvič tudi izdelali načrt za volitve in za slovanje, hoteč prepričati, da ne bi se zopet spremeni v burno ljudsko zborovanje, ki bi se dalo voditi od najboljšega hujskača.

Poslanci so bili dvojne vrste, po volitvah in po službi. Po svoji službi so spadali v skupščino predstojniki sodnij, okrožni načelniki, župan Beograda, zastopnik duhovščine iz vsakega okrožja eden in zastopniki samostanov. Drugi so bili izvoljeni in sicer v mestih neposredno, na deželi pa posredno. S pomočjo uradnikov in duhovščine je upala vlada dobiti v skupščini za-se ugodneše razpoloženje. Na 500 davčnih glav se je volil eden poslanec, vseh voljenih poslancev bi moralo biti 376, k temu je prišlo še 63 zastopnikov po poklicu. Stevilo za one razmere zelo visoko. Svetniki, uradniki, duhovniki in menihi so bili od volitve izključeni. Ta določba se je sprejela radi tega, da bi stari Vučič, ki je bil predsednik državnega sveta in torej kot tak uradnik, ne mogel priti v skupščino in narediti iz nje revolucionarnega ljudskega zborovanja, kakor je bilo pred 10 leti, a tudi za to, da bi razni mladi izobraženci, ki so študirali v tujini in sedaj zavzemali mesta po različnih uradih, ne mogli mešati starokopitnih glav s preveč naprednimi nazori. Toda za tajnike je lahko skupščina vzela tudi neposlance, v poštev so prišli predvsem mladi izobraženci, ki so študirali v tujini ter se vrnili domov z liberalnimi nazori. Tako je postala prva narodna skupščina predmet demagogije mladih, v tujem revolucionarnem duhu vzgojenih liberalcev, kakor so jo nekoč obvladovali Vučič in drugi demagogi starega kalibra.

Pravice skupščine so bile zelo omejene. Smela je izreči knezu in vladi svoje želje ter povedati, kaj misli o predmetih, katere bi ji vlada predložila. Vsaka zakonodajna in kontrolna oblast je bila popolnoma izključena.

Slednjič je prišel zgodovinski dan, ko se je sestala prva zakonito urejena narodna skupščina srbska, na dan sv. Andreja, dne 30. novembra 1858. — Narodni zastopniki so prihajali v Beograd v gručah, iz vsakega okraja zase, na konjih in z orožjem, pod vodstvom svojih načelnikov — izgledali so, kakor opeva narodna pesem prihod hajduške čete. Najbolj junaško so izgledali narodni zastopniki iz Užice, katere opisuje tajnik skupščine Grujić tako-le: „Na besnem žrebcu jaše naprej Milivoje Jovanović, načelnik užički, srebrna jabolka od pištol za pasom se belijo kakor mleko, a konju po boku bije sablja s srebrom okovana. Za njim dirja prota (župnik) Gavričo, prekrasne postave človek, in Kaljevič, velika in strašna postava, potem pa po dva in dva poslanci, gorastni ljudje, na ljutih konjih in vsi kakor za ženitovanje oblečeni, a vsi oboroženi, kakor da gredo na vojsko.“ Doslej je vladal v Srbiji popolni absolutizem, knez in državni svet sta upravljala, kakor se jima je ljubilo, sedaj ima prvič priti ljudstvo do besede, a to ljudstvo prihaja na lepih konjih, v polnem orožju — dvignjene glave, kakor zmagovalce.

Skupščina se je sestala in zborovala čisto drugače, kakor so nameravali činitelji, ki so jo sklicali. Ministrski predsednik Ilija Garašanin je hotel z njegovo pomočjo vreči kneza, katerega je osebno sovražil, stari vojvoda Vučič je hotel še enkrat zažareti v demagoškem sijaju, mladi liberalci so jo hoteli izrabiti, da izvojujejo neke liberalne reforme po evropskem uzoru, v skupščino je prišlo mnogo starih pristašev Obrenovičev, katerih volitev je podpirala vlada, da delajo opozicijo proti knezu. Skupščina je postala — plen intrigantov, ki so hoteli vreči kneza, moža, ki je bil najmanj kriv na slabem stanju države in proti kateremu je bilo najmanj nevolje med ljudstvom. Narodna skupščina se je dala nahuškati in je vrgla kneza, končala se je pa, kakor so povzročitelji revolucije na manj pričakovali, da je zopet zasedel prestol stari Miloš Obrenovič, absolutni gospodar in — milostni delilec batin.